

XXVII.

Betænkning

Forslag til Lov om Ophævelse af den kongelige Gnehandel paa Færøerne.

(Afgiven af det af Folkethinget nedsatte Udvalg den 31te December 1853.)

Efterat den Handel, som Færingerne tidligere selv havde drevet, navnlig ved fremmede Søroveres Overfald, var bleven tilintetgjort, blev Handelen paa denne Liden og ved Naturforholdene affondrede Dgruppe overdragen Hansæstæderne og i 1608 overladt Bergenserne, indtil den i 1619, tilligemed en vis Andeel i Handelen paa Nordlandene og Finmarken, gik over til det Islandske Compagnie, som ogsaa oppebar Kronens visse og uvisse Indkomster paa Færøerne. Compagniet skulde forsyne Landet med gode og uforsalfede Kjøbmandsvarer, især Meel og Malt. Efter Compagniets Opøsning i 1661, bleve Færøerne ved Benaadningsbrev af 3die April 1662 overladte Christopher Gabel, hvis Arvinger i 1709 af Kronen bleve udløste med 23,734 Rb. Smidstid var det ved Forordningen af 30te Mai 1691 om Handelen paa Færø og Andet Landet vedkommende, ifølge de af Undersaatternes Fuldmægtige indgivne Klagemaal, blandt Andet blevet bestemt, at Dernes Forsyning aarlig skulde skee med 3 Skibe, og Handelen føres efter en fastsat Tært, saaledes at der ingen sine paa Landet maatte være Mangel paa Tærtvarer, og de Varer, som ved den efter Ankomsten stedfindende Bestigtelse befandtes mindre gode, skulde sælges under Tærten efter Accord eller til en af Landfogden med Rettens Betjente derpaa sat Priis. Ved Forordningen af 3die Mai 1723 blev Tærten noget forandret for de færøste Producter, og Forbudet mod Handel med Fremmede stærket, ligesom i 1741 ved et kongeligt Krigsstib den hollandske Smughandel blev knækket.

Medens Handelen, efter disse Regler, førtes for kongelig Regning, indbetalte den i 32 Aar fra 1749—80 som Gevinst i den kongelige Klasse et Beløb af 203,237 Rb., men da hert er indbefattet Værdien af de kongelige Land-skyldsvarer, der beregnedes til 3000 Rb. aarlig, bliver Udbyttet kun noget over 3,000 Rb. aarlig.

Ved Reglement af 2den Juli 1781 blev den færøste Handel, dog under en særlig administrerende Directeur, forenet med Handelen paa Grønland, Island og Finmarken mod en aarlig Afgift til den kongelige Kasse af 5500 Rb., foruden en taxtmæssig Betaling for de kongelige Land-skyldsvarer. Det tilfagdes alle kongelige Undersaatter at kunne indtræde i denne forenede Handel mod Indløsning af Actier, hvoraf garanteredes mindst 4 % aarligt Udbytte i 30 Aar, men da Handelen førtes med Tab, blev dette ikke benyttet. For den særlige færøste Handel udgjorde Underbalancen i de 8 Aar fra 1781 til 1789 henved 159,000 Rb. (For Hist. og Statist. S. 65). En i den Anledning i 1789 nedsat Commission kom derfor allerede da til det Resultat, at saavel Dernes som Statens fremtidige Fordeel bedst vilde forenes ved en Frihandel, indrettet efter samme Grundsatninger, som nylig vare blyerne gjorte gjældende ved den islandske Handel, idet man navnlig gjorde sig Haab om en fordeelagtig Entrepot-Handel, samt om at der paa Derne vilde kunne anlægges en Kjøbstad, som kunde blive af Bigtighed for de nordlige Bestdellers Forsyning. Ved Forordning af 13de August 1790 om en ny Interimsind-